

2024(2)THCR

తెలంగాణ రాష్ట్ర ఉన్నత న్యాయస్థానము, హైదరాబాద్.

గౌరవనీయ న్యాయమూర్తి కె. సురేందర్

క్రిమినల్ అప్పీల్ నెంబర్లు 729, 737, 789, 793, 828 మరియు 850 ఆఫ్

2007

తీర్పు తేదీ: 16.04.2024

క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.729/2007:-

సి. బాల మల్లేశ్వర్ రావు

వర్యాస్

తెలంగాణ రాష్ట్రం ACB, సిటీ రేంజ్,
ప్రతినిధి ద్వారా ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.737/2007:-

జి. చంద్రశేఖర్

వర్యాస్

తెలంగాణ రాష్ట్రం ACB, సిటీ రేంజ్,
ప్రతినిధి ద్వారా ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.789/2007:-

సయ్యద్ అన్వర్ హుస్సేన్

వర్యాస్

తెలంగాణ రాష్ట్రం ACB, సిటీ రేంజ్,
ప్రతినిధి ద్వారా ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.793/2007:-

జి. దామోదర్

వర్యాస్

తెలంగాణ రాష్ట్రం ACB, సిటీ రేంజ్,
ప్రతినిధి ద్వారా ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.828/2007:-

కె. ఎల్. రామా రావు

వర్యాస్

తెలంగాణ రాష్ట్రం ACB, సిటీ రేంజ్,
ప్రతినిధి ద్వారా ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.850/2007:-

వి. సత్యనారాయణ మరియు మరొకరు

వర్యాన్

తెలంగాణ రాష్ట్రం ACB, సిటీ రేంజ్,
ప్రతినిధి ద్వారా ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్

ఉమ్మడి తీర్పు:

1. అవినీతి నిరోధక చట్టము సెక్షన్ 13 (1) (సి) రెడ్/విత్ 13 (2), సెక్షన్ 13 (1) (డి) (ఐ) మరియు (2) రెడ్/విత్ 13 (2), సెక్షన్ 409 రెడ్ విత్ 120-బి IPC మరియు సెక్షన్ 477ఎ రెడ్ విత్ సెక్షన్ 120-బి ఐపిసి కింద, CC.17/2000 లోని శిక్షార్హమైన నేరాలకు SPE మరియు ACB కేసుల ప్రధాన ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి, సిటీ సివిల్ న్యాయస్థానం, హైదరాబాద్ , తేది 15-06-2007 నాటి తీర్పు ద్వారా నమోదు చేసిన నేరారోపణలతో వ్యధితులైన నిందితుల చే ఈ క్రిమినల్ అప్పీళ్లు దాఖలు చేయబడ్డాయి.

2. A4 (సయ్యద్ అన్వర్ హుస్సేన్, సీనియర్ అసిస్టెంట్) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.789/2007 దాఖలు చేశారు, A5 (వి. సత్యనారాయణ, అసిస్టెంట్ డైరెక్టర్) మరియు A7 (ఎం. హరి నారాయణ) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.850/2007 దాఖలు చేశారు, A9 (సి. బాల మల్లేశ్వరరావు, చీఫ్ ప్రాసెస్ ఆఫరేటర్) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.729/2007 దాఖలు చేశారు, A10 (జి. చంద్రశేఖర్, కంపోజిటర్) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.737/2007 దాఖలు చేశారు మరియు A11 (కె. ఎల్.రామారావు, మెషిన్ మ్యాన్) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.828/2007 దాఖలు చేశారు.

3. A1 (ఎ.కె. గోపాలన్, మాజీ డైరెక్టర్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.1114/2010 దాఖలు చేశారు. విచారణ న్యాయస్థానం ద్వారా A1 విడిగా విచారణ చేయబడినందున ఈ అప్పీల్ విడిగా నిర్ణయించబడింది.

4. విచారణ సమయంలో A2 (భీమ్ రావు, క్యాషియర్) మరణించాడు. A 3 (ఎహ్సాన్ అహ్మద్ ఖాన్, సీనియర్ అసిస్టెంట్) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.788/2007 ను దాఖలు చేశారు, ఈ న్యాయస్థానం ముందు అప్పీల్ పెండింగ్ లో ఉన్న

సమయంలో ఆయన మరణించారు, అందువల్ల, 01.02.2024న పై అప్పీల్ రద్దు చేయబడిందని కొట్టివేయబడింది. A6 (బి.శంకరయ్య, మోనో ఆపరేటర్) పెండింగ్లో ఉన్న విచారణ సమయంలో మరణించాడు మరియు A8 (జి.దామోదర్, మోనో టైప్ ఆపరేటర్) క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.793/2007 దాఖలు చేశారు, అప్పీల్ పెండింగ్ లో ఉన్నప్పుడు మరణించినందున, A 8 పై కేసు రద్దు పరచబడింది అని కొట్టివేయబడింది.

5. క్లుప్తంగా, ఈ కేసు వాస్తవాలు ఏమిటంటే, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం రిజిస్ట్రార్ 03.12.1993 నాటి లేఖను Ex. P 262 ద్వారా డైరెక్టర్ జనరల్, అవినీతి నిరోధక శాఖకు ఫిర్యాదు రూపంలో ఇలా పేర్కొన్నారు:

i) ఆర్థిక నియమాలు మరియు విధానాలకు విరుద్ధంగా ఓవర్ టైమ్ అలవెన్సుల చెల్లింపులో పెద్ద ఎత్తున దుర్వినియోగం జరిగింది;

ii) ఇతర ఉద్యోగులతో పాటు డైరెక్టర్-A 1 కొనుగోలు చేసిన ప్రింటింగ్ మెటీరియల్ నిధుల దుర్వినియోగానికి దారితీసింది;

iii) చట్టవిరుద్ధంగా లాభం పొందడానికి ఉద్దేశపూర్వకంగా A1 తో పాటు ఇతర ఉద్యోగులు పత్రికా పరికరాలను ఉపయోగించకుండా కొనుగోలు చేయడం;

6. ఈ ఫిర్యాదు ఆధారంగా, డైరెక్టర్ జనరల్, అవినీతి నిరోధక శాఖ నేరాన్ని నమోదు చేసి దర్యాప్తుకు ఆదేశించారు. తదనుగుణంగా, 01.01.1994 న కేసు నమోదు చేసి దర్యాప్తు చేపట్టారు.

7. దర్యాప్తు సమయంలో, సంబంధిత సాక్షులను విచారించి, పత్రాలను కూడా సేకరించారు. దర్యాప్తు ముగిసిన తరువాత, A1 నుండి A11 వరకు ఛార్జ్ షీట్ ఆరోపణ చేయబడింది. అప్పీలుదారులు మరియు ఇతర నిందితులపై రూపొందించిన అభియోగాలకు సంబంధించిన అంశాలైన ఆరోపణల సారాంశం ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

“1) 1990-91 నుండి 1992-93 సమయంలో, A1, రూ.28,99,343.43 పైసలు మొత్తంలో స్వీయ-చెక్కులను జారీ చేశా . ఈ చెక్కులను A2 మరియు A4 ద్వారా నగదు చేసుకున్నారు. ఉద్యోగులకు ఓవర్ టైం అలవెన్సుల కోసం ఉద్దేశించిన ఈ మొత్తాన్ని రూ.11,13,339.59 పైసలు మేర పంపిణీ చేశారు, మిగతా రూ.17,86,003.84 పైసలు దుర్వినియోగం చేశారు, ఇది అవినీతి నిరోధక చట్టము సెక్షన్ 13 (1) (c) r/w 13 (2) కింద శిక్షార్హమైన నేరం.

2) A1, అదే ఉత్తర్వులు కోసం స్వీయ-చెక్కులు మరియు థర్డ్ పార్టీ చెక్కులను, A2, A3, A7 నుండి A11 కు రూ 54,71,964.18 పైసలు మేర జారీ చేశారు, వారు చెక్కులను నగదుగా చేసుకున్నారు. రూ.36,55,560/- విలువైన ముద్రణ సామగ్రిని కొనుగోలు చేసినట్లు చూపబడింది. అయితే, రూ.18,16,404-18 పైసలు యొక్క మిగిలిన మొత్తం లెక్కించబడలేదు, ఇది పి సి చట్టము యొక్క సెక్షన్ 13 (1) (c) r/w 13 (2), r/w ఐపిసి యొక్క సెక్షన్ 34 కింద శిక్షార్హమైనది.

3) A1, A2 మరియు A4 స్టేషనరీతో సహా ప్రింటింగ్ మెటీరియల్ ను రూ. 1,18,10,000.26 పైసలకు అధిక ధరలకు కొనుగోలు చేశా , పి సి చట్టము సెక్షన్ 34 లోని సెక్షన్ 13 (1) (సి) r/w 13 (2) కింద r/w 34 ఐపిసి కింద శిక్షార్హమైనది.

4) రూ. 5,08,502.50 పైసలకు స్వీయ చెక్కులను A1 జారీ చేశారు మరియు A2, A5 మరియు A6 చెక్కులను నగదుగా మార్చుకున్నారు . ప్రైవేట్ ఆర్డర్ల కోసం రూ.25,470/- మొత్తం ఇవ్వబడింది మరియు మిగిలిన రూ. 4,83,032.50 పైసలు దుర్వినియోగం చేయబడింది, ఇది పి సి చట్టము సెక్షన్ 13 (1) (సి) r/w 13 (2) r/w ఐపిసి యొక్క సెక్షన్ 34 కింద శిక్షార్హమైనది.

5) A1, A3 నుండి A5 మరియు A7 నుండి A11 అవినీతి మరియు చట్టవిరుద్ధమైన మార్గాల ద్వారా రూ.17,86,003.84 పైసలు, రూ.18,16,404-18 పైసలు, రూ.1,18,10,000-26పైసలు మరియు రూ.

4,83,032-50పైసలు ఆర్థిక పరిమితులను ఉల్లంఘించినందుకు, పి సి చట్టము సెక్షన్ 13 (1) (సి) r/w 13 (2) r/w ఐపిసి సెక్షన్ 34 కింద శిక్షార్హమైనది.

6) A1, A3 నుండి A5 మరియు A7 నుండి A11 తమ విధులను నిర్వర్తిస్తూ నేరపూరిత కుట్రలకు పాల్పడ్డారు మరియు ప్రింటింగ్ మెటీరియల్ కొనుగోలు కోసం రూ. 17,86,003.84 పైసలు, రూ.18,16,404.18 పైసలు, రూ. 1,18,10,000.26 పైసలు మరియు రూ. 4,83,032.50 పైసలు మేర మొత్తాలను దుర్వినియోగం చేశారు, కావున ఐపిసి సెక్షన్ 409 R/W 34 కింద శిక్షార్హులు.

7) A1, A3 నుండి A5 వరకు మరియు A7 నుండి A11 వరకు సంస్థను మోసం చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతో ఉద్దేశపూర్వకంగా తప్పుడు ఖాతాలను సృష్టించి, హైదరాబాద్ లోని ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం, ప్రింటింగ్ ప్రెస్ కు రూ. 17,86,003.84 పైసలు. రూ.18,16,404.18 పైసలు. రూ. 1,18,10,000.26 పైసలు మరియు రూ. 4,83,032.50 పైసలు అక్రమ నష్టం కలిగించారు, సెక్షన్ 477-ఏ ఐపిసి R/W సెక్షన్ 120-బి ఐపిసి కింద శిక్షార్హులు

8. అప్పీలుదారులపై వచ్చిన ఆరోపణలు/నేరారోపణలను చూసినట్లయితే, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ఉద్యోగులకు ఓవర్ టైం అలవెన్సులను పంపిణీ చేయడం మరియు ప్రింటింగ్ మెటీరియల్ మరియు యంత్రాలను కొనుగోలు చేయడానికి సంబంధించి దుర్వినియోగం జరిగింది.

9. ఎసిబి, దర్యాప్తు సమయంలో, పత్రాలను సేకరించి, సాక్షులను విచారించి, అవినీతి నిరోధక చట్టము సెక్షన్ 13 (1) (సి) R/W 13 (2) సెక్షన్ 13 (1) (డి) (i) మరియు (ii) R/W 13 (2) కింద, సెక్షన్ 409 R/W 120-బి ఐపిసి మరియు సెక్షన్ 477A R/W సెక్షన్ 120-బి ఐపిసి కింద నేరాలకు ఛార్జ్ షీట్ దాఖలు చేశారు.

10. ప్రాసిక్యూషన్ PWs.1 నుండి 37 వరకు విచారించి, Exs.P1 నుండి P268 గా మార్క్ చేశారు. నిందితుల తరపున, DWs.1 మరియు 2 లను విచారించారు మరియు Exs.D1 నుండి D4 వరకు మార్క్ చేశారు. ప్రత్యేక

న్యాయమూర్తి A3 నుండి A5 వరకు మరియు A7 నుండి A11 వరకు దోషులుగా నిర్ధారించి, అవినీతి నిరోధక చట్టము, 1988 యొక్క 13(1)(సి), 13(1)(డి)(i) మరియు (ii) r/w 13(2) సెక్షన్ల కింద, ఒక్కొక్క సెక్షన్ కింద ఒక సంవత్సరం పాటు కఠిన శిక్ష విధించారు.

11. A1, A3 మరియు A4 లకు వ్యతిరేకంగా PW.2 నిర్వహించిన విచారణ మరియు విచారణ నివేదికలు Exs.P15, P16 మరియు P17 పై ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి ఎక్కువగా ఆధారపడ్డారని అప్పీలుదారుల తరపున హాజరైన న్యాయవాది నివేదించారు. సాక్షులను లేదా విచారణ సమయంలో విచారణ అధికారి పరిశీలించిన రికార్డులను విచారించకుండానే విచారణ నివేదికలోని విషయాలు నేరారోపణను నమోదు చేయడానికి ప్రాతిపదికగా చేయబడ్డాయి. ఓవర్ టైం బిల్లులు, నగదు పుస్తకాలు, బ్యాంక్ స్టేట్ మెంట్లు, చెక్కులు మరియు రిజిస్టర్లు అయిన Exs. P 1 నుండి P14, P22 నుండి P 247 వరకు ఉన్న పత్రాలన్నీ ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం అసిస్టెంట్ రిజిస్ట్రార్ గా ఉన్న PW.1 ద్వారా గుర్తించబడ్డాయి. సాక్షులు PWs.1 నుండి 4 వరకు పేర్కొన్న అన్ని పత్రాల సారాంశంపై ఆధారపడటానికి కేవలం చెప్పిన పత్రాలను గుర్తించడం న్యాయస్థానంకు ఆధారం కాదు. ఇక్కడ అప్పీలుదారులు దుర్వినియోగం ఎలా చేశారో ప్రాసిక్యూషన్ న్యాయస్థానం ముందు ప్రదర్శించి ఉండాలి.

12. న్యాయవాది ప్రకారం, A1 నుండి A4 వరకు మాత్రమే విచారణ జరిగింది మరియు ఇతర నిందితులపై ఎటువంటి విచారణ లేదు. కేవలం విచారణలో తీసుకున్న నిర్ధారణల ఆధారంగా, నిందితులందరినీ దోషులు నిర్ధారించారు. ఇక్కడ అప్పీలుదారులు తీసుకున్న వాదన ఏమిటంటే, చెక్ అధికారం, డ్రా మరియు పంపిణీ అధికారం A1 కి ఉందని మరియు ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ఫ్రెస్ యొక్క ఖాతాలకు బాధ్యత వహిస్తుందని. PW 1 ప్రకారం కూడా, అందుకున్న మొత్తాలను వాస్తవానికి ఏజెన్సీల ద్వారా బయటి ఉద్యోగాలు చేసిన వ్యక్తులకు చెల్లించినట్లు A1 తెలియజేశారు మరియు అంగీకరించారు.

13. A5, A7 లకు వ్యతిరేకంగా విచారణ జరగలేదని A5, A7 తరపు న్యాయవాది సమర్పించారు. A5 మరియు A7 యొక్క ప్రమేయం గురించి శాఖకు

కూడా ఎటువంటి సందేహం లేదని ఇది ప్రతిబింబిస్తుంది. ఇతర సాక్షులు అనగా PW4 నుండి PW23 తమకు ఓవర్ టైం అలవెన్సులు లభించాయని పేర్కొన్నారని వాదించారు. ఉద్యోగులు అయిన PWs 4 నుండి 23 వరకు వారు అదనపు మొత్తాలను స్వీకరించి, అదనపు మొత్తాలను ఏ అప్పీలుదారునికైనా తిరిగి చెల్లించడం కేసు కాదు. అక్రమ వినియోగం మరియు దుర్వినియోగానికి A1 కారణమని మరియు ఇతరులు అతనికి సహాయం చేశారని PW38 స్పష్టంగా పేర్కొన్నారు. అయితే, A3 నుండి A11 వరకు ప్రింటింగ్ మెటీరియల్ కొనుగోలుతో సంబంధం లేదని దర్యాప్తు అధికారి ప్రత్యేకంగా పేర్కొనా .

14. A4 తరపున హాజరైన న్యాయవాది A4 కు ఎటువంటి మొత్తాలను అప్పగించలేదని, A1 ద్వారా పంపిణీ చేయమని అడిగిన మొత్తాలను ఆయన పంపిణీ చేశారని వాదించారు. A4 ఓవర్ టైం బత్తెము కొనసాగిస్తున్నారనే ఆరోపణ రిజిస్టర్ మరియు ఇతర రికార్డులను ప్రాసిక్యూషన్ నిరూపించలేదు. ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి విచారణ అధికారి/PW2 ముందు A4 చేసిన నేరాంగీకారంపై ఆధారపడ్డారు, అతను మొత్తాన్ని ఉపసంహరించుకున్నాడని మరియు ఓవర్ టైం భత్యాలకు సంబంధించిన రికార్డులను కూడా నిర్వహిస్తున్నాడని, ఇది నేరారోపణకు ఆధారం, ఇది తప్పు.

15. మరోవైపు, ఎసిబి ప్రత్యేక పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ నివేదిస్తూ, ఓవర్ టైం అలవెన్సులను పంపిణీ చేయడం మరియు స్టేషనరీ మరియు ఇతర సామగ్రిని కొనుగోలు చేయడం కోసం డైరెక్టర్ గా A1 కు మొత్తాలను అప్పగించడం వివాదాస్పదమైనది కాదని సమర్పించారు. A1 ద్వారా ఉపసంహరించబడిన మొత్తాలు, ఎవరు స్టేషనరీ కొనుగోలు కోసం మొత్తాలను పంపిణీ చేయడానికి మరియు చెల్లింపులు చేయడానికి అధికారం ఉంది, దాని కోసం లెక్కించాలి, ఉపసంహరించుకున్న తర్వాత చేసిన చెల్లింపుల వివరాలను ఇవ్వనప్పుడు మొత్తాలు, ఇతర నిందితులతో కలిసి A1 వారికి అప్పగించిన మొత్తాలను దుర్వినియోగం చేసినట్లు స్పష్టంగా ప్రతిబింబిస్తుంది. A1 నుండి A4 కు వ్యతిరేకంగా నిర్వహించిన విచారణ సమయంలో PWs 1 నుండి 4 ద్వారా పరిశీలించిన మొత్తం పత్రాలను క్రిమినల్ న్యాయస్థానం ప్రయోజనాల కోసం

పరిశీలించవచ్చు. ఈ ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు చేసిన నేరపూరిత చర్యలపై తీర్పు ఇవ్వడం, ఈ పరిస్థితులలో, ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి, నిందితుడిని దోషిగా నిర్ధారించడంలో సరైనదే.

16. ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి రికార్డులను మరియు ఫలితాలను పరిశీలించిన తరువాత, A1 నుండి A4 కు వ్యతిరేకంగా Exs.P15 నుండి P17 కింద PW3 యొక్క విచారణ నివేదికలపై భారీగా ఆధారపడటం జరిగింది.

17. PW1 డిప్యూటీ రిజిస్ట్రార్ గా పనిచేశారు. PW1 ప్రకారం, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలోని ప్రింటింగ్ విభాగంలో అందుబాటులో ఉన్న రికార్డు A1 పై విచారణకు సంబంధించిన విషయం. పేర్కొన్న రికార్డు ఆధారంగా, ఓవర్ టైం చెల్లింపులు, 1990-1991 సంవత్సరాలకు స్టేషనరీ వస్తువుల కొనుగోలు మరియు ఆ తరువాత సంబంధించిన ప్రకటనలు తయారు చేయబడ్డాయి. సంబంధిత కాలానికి చేసిన ఓవర్ టైం అలవెన్సుల చెల్లింపు కోసం తీసుకున్న మొత్తాల వివరాలను చూపించే PW1 తయారు చేసిన Ex. P1 వివరణ. Ex. P1 ప్రకారం, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ఉద్యోగులకు ఓవర్ టైం అలవెన్సులు చెల్లించినట్లు A4 చూపించారు. A4 చేసిన ఈ వివరణను PW1 పరిగణనలోకి తీసుకున్నారు. PW1 అప్పుడు Ex. P1 ను P14 కు మరియు P22 ను P247 కు గుర్తించారు, అవి క్యాష్ బుక్, బ్యాంక్ స్టేట్ మెంట్లు, చెక్ రిజిస్టర్లు, ఓవర్ టైం బిల్లులు మొదలైనవి. ఈ పత్రాలన్నింటినీ ఎసిబి పాధికారులకు కూడా అందించారు. అదేవిధంగా, ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ కోసం మెటీరియల్ కొనుగోలు కోసం ఉద్యోగుల పేరిట జారీ చేసిన సెల్ఫ్-చెక్కులు మరియు చెక్కుల వివరాలతో వివరణ Ex.P33 తయారు చేయబడింది. ఈ వివరణను PW1 తయారు చేశారు. అదేవిధంగా, Ex. P34 అనేది 1990-91 నుండి 1992-93 సంవత్సరంలో కొనుగోలు కోసం జారీ చేసిన థర్డ్ పార్టీ చెక్కుల వివరణ. Exs. P35 నుండి P148 వరకు ముద్రణ సామగ్రికి సంబంధించిన కొనుగోళ్లు. Ex. P162 అనేది 1990-91 నుండి 1992-93 సంవత్సరానికి బయటి ప్రింటింగ్ బిల్లుల చెల్లింపుల వివరాలను చూపించే వివరణ. PW1 ప్రకారం, సాంకేతిక వ్యక్తి అయిన A5, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయంలో ఇప్పటికే ఉన్న యంత్రాలను

మరియు కొత్త యంత్రాల కొనుగోలు వివరాలను చూపిస్తూ Ex. P230 తయారు చేశారు. Ex. P230 అనేది 22.12.1995 న తయారు చేయబడింది. PW1 ప్రకారం, ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ కోసం యంత్రాలను కొనుగోలు చేయడానికి, A1 పాధికారుల నుండి అనుమతి తీసుకొని, ఆ తరువాత బెండ్రను పిలిచి, ఆపై కొనుగోలు కమిటీ ముందు ఉంచాల్సి వచ్చింది. కొనుగోలు కమిటీ నుండి ఆమోదం పొందిన తరువాత, యంత్రాల కొనుగోలు తయారు చేయాలి. అయితే, యంత్రాల కొనుగోలు కోసం A1 అటువంటి అనుమతి తీసుకోలేదు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ సమయంలో, PW1 మొత్తాన్ని A4 ఉపసంహరించుకున్నట్లు ఎటువంటి సాక్ష్యము లేదని అంగీకరించారు. అయితే, A4 తాను నిర్వహించే రిజిస్టర్ కు అనుగుణంగా మొత్తాన్ని పంపిణీ చేశారు.

18. PW2 ట్రెజరీల డైరెక్టర్ గా పనిచేశారు, మరియు A1 పై విచారణ జరపాలని ఆయనను కోరారు. PW2 ప్రకారం, విచారణ సమయంలో రామ్ రెడ్డి అనే ఒక సాక్షి తప్ప A1 సాక్షిని క్రాస్-ఎగ్జామిన్ చేయలేదు. అయితే, A1 వ్రాతపూర్వక వివరణ దాఖలు చేశారు మరియు A1 పై రూపొందించిన ఎనిమిది నేరారోపణలలో, నాలుగు నేరారోపణలు నిరూపించబడ్డాయి. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం ఉద్యోగులకు అనుమతి లేకుండా ఓవర్ టైం అలవెన్సులు చెల్లించడం, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం కోసం ప్రింటింగ్ పేపర్లను కొనుగోలు చేయడంలో అక్రమాలకు సంబంధించినవి ఈ నేరారోపణలు. Ex. P15 అనేది విచారణ నివేదిక యొక్క కాపీ. PW2 ప్రకారం ,i) రూ.31,83,765/- బత్తెములో దుర్వినియోగం చేయబడింది, ii) ప్రింటింగ్ పేపర్ కొనుగోలులో రూ.19,91,922/- దుర్వినియోగం; iii) రూ.20,10,090/- స్టేషనరీ కొనుగోలు కోసం దుర్వినియోగం చేయబడింది. iv) రూ.13,92,000/- కంప్యూటర్ పరికరాల కొనుగోలు కోసం దుర్వినియోగం చేయబడింది.

19. ఇంకా, PW2 ప్రకారం రూ. 6,08,000/-కూడా లెక్కించబడలేదు, ఇది కంప్యూటర్ పరికరాల సరఫరా కోసం చేసిన చెల్లింపులకు సంబంధించినది. PW2, A4 పై మరింత విచారణ జరిపించారు. ఓవర్ టైం అలవెన్సులు చెల్లింపులకు సంబంధించి రికార్డులను సరిగ్గా ఉంచలేదని డిపార్ట్మెంటల్

విచారణలో A4 అంగీకరించినందున డిపార్ట్మెంటల్ విచారణలో A4కు సందేహం యొక్క ప్రయోజనం ఇవ్వబడింది. Ex. P17 అనేది A4 కు వ్యతిరేకంగా విచారణ నివేదిక. PW2 మూడు ఇంక్రిమెంట్లను నిలిపివేయాలని సిఫార్సు చేశారు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ సమయంలో, PW2, A1 నుండి A4 వరకు శాఖాపరమైన విచారణ నిర్వహించడానికి తనను విచారణ అధికారిగా నియమించినట్లు చూపించడానికి తన వద్ద ఎటువంటి పత్రాలు లేవని పేర్కొన్నాడు. ఇంకా, A3, A4 లపై నేరారోపణలు నమోదు కాలేదు. ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్ రికార్డులను ధృవీకరించడం డైరెక్టర్ విధి అని PW2 అంగీకరించారు.

20. PW3 భౌతికశాస్త్రంలో ప్రొఫెసర్ గా పనిచేశారు. PW3 ప్రకారం, వైస్-ఛాన్సలర్ ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ ప్రచురణలకు సంబంధించిన ఖాతాలను 1988-89 నుండి 1992-93 సంవత్సరాల వరకు పరిశీలించడానికి PW3 తో సహా ప్రొఫెసర్ వై.ఎస్.సరస్వతి రావు మరియు ప్రొఫెసర్ ఎ.నర్సింగ్ రావుతో పాటు (ఇద్దరూ విచారించబడలేదు) ముగ్గురు సభ్యుల కమిటీని నియమించారు. తేదీ 03.06.1993 న, A1 కమిటీ ముందు తనకు తాను హాజరైనాడు మరియు అతను ఎటువంటి రికార్డును సమర్పించలేదు. అయితే, i) ఆదాయాల ద్వారా గ్రహించిన ఆదాయాన్ని అనధికారికంగా విభజించడం వంటి ఆరోపణలు; (ii) వ్యయ ప్రక్రియ; (iii) ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ ఉద్యోగులకు ఓవర్ టైం అలవెన్సుల చెల్లింపును అనధికారికంగా విభజించడం; iv) కాగితం, ప్రింటింగ్ మెటీరియల్, ప్రింటింగ్ పరికరాలు మొదలైన వివిధ పుస్తకాల కొనుగోలు, మరియు v) స్టాక్ లో బోగస్ ఎంట్రీలన్నీ పరిశీలించబడ్డాయి. తదనుగుణంగా, తేదీ 28.06.1993న Ex. P18 ప్రాథమిక నివేదిక ఇవ్వబడింది. తరువాత 02.09.1993 నాటి తుది నివేదిక-Ex. P19 ను వైస్-ఛాన్సలర్ కు అప్పగించారు.

21. PW3 ప్రకారం, అన్ని అవకతవకలు మరియు అనధికార చెల్లింపులకు A1 బాధ్యత వహిస్తాడు. అతనికి A2, A3 మరియు A4 సహాయకులుగా పనిచేశారు. తరువాత, A4 రెండు ఓవర్ టైం చెల్లింపు చెల్లు బాటు నమోదు రిజిస్టర్లను సమర్పించారు అవి తరువాత వ్రాసినట్లు కనుగొనబడ్డాయి. అయితే, ఆ రిజిస్టర్లను దర్యాప్తు అధికారి స్వాధీనం చేసుకోలేదు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ సమయంలో, PW3,

A1 ను డ్రాయింగ్ మరియు పంపిణీ చేసే అధికారి అని అంగీకరించారు మరియు అతనికి చెక్కు అధికారం ఉండేది. A1 అతను తీసుకున్న మొత్తాలకు మరియు ఖాతాల పరిష్కారానికి కూడా బాధ్యత వహించాడు. ఇతర నిందితులపై A1 ఎప్పుడూ ఫిర్యాదు చేయలేదని PW3 పేర్కొన్నారు. A4 తరపు న్యాయవాది ప్రశ్నించినప్పుడు, PW3 విచారణ సమయంలో A4 తాను ఓవర్ టైం చెల్లింపు వివరాలను నిర్వహిస్తున్నట్లు అంగీకరించినట్లు పేర్కొన్నాడు.

22. PW4 నుండి PW23 వరకు సాక్షులు శాశ్వత ఉద్యోగులు మరియు రోజువారీ కూలీ కార్మికులు కూడా. సాక్ష్యము సమయంలో, సాక్షులు తమకు ఓవర్ టైం అలవెన్సులు చెల్లించారని, చెల్లింపులు చేసిన తర్వాత A2 మరియు A4 సంతకాలు తీసుకునేవారని పేర్కొన్నారు.

23. PW24 ఆర్ట్స్ కాలేజీలో సీనియర్ అసిస్టెంట్ గా పనిచేస్తున్నారు. A3 రికార్డులను నిర్వహించేవాడని ఆయన పేర్కొన్నారు. ఇంకా, చెక్కులను A2 మరియు A3 వ్రాసేవారు మరియు అతను చెక్కులను కూడా వ్రాసేవాడు. అయితే, ఈ చెక్కులపై A1 సంతకం చేశారు. PW24 అతను A2 నుండి నగదు అందుకునేవాడని పేర్కొంటూ A5 మరియు A7 లను గుర్తించారు మరియు బయటి ప్రింటర్లకు డబ్బు చెల్లించడానికి చెక్కులు కూడా ఇవ్వబడ్డాయి. PW24 ప్రతికూలకముగా ప్రకటించబడ్డారు మరియు పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ ద్వారా క్రాస్-ఎగ్జామిన్ చేయబడ్డారు. పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ సమయంలో, రిజిస్టర్లలో సంతకం చేయకుండా A3 మరియు A5 ద్వారా కొన్ని చెక్కులు తీసుకున్నట్లు అతను అంగీకరించాడు.

24. PW25 వాణిజ్య పన్నుల అధికారి. ఆయన 1990-91 నుండి 1992-93 సంవత్సరాల వరకు చెల్లింపులు జరిగిన 'సంస్థలు' మెస్సర్స్ జయశ్రీ వ్యాపారులు మరియు మెస్సర్స్ హరికిషన్ అండ్ కంపెనీ గురించి సమాచారం ఇచ్చారు.

25. PW26 మరొక ACTO, ఆయన మైకో బిజినెస్ కార్పొరేషన్ మరియు సంస్థ యొక్క రిజిస్ట్రేషన్ నంబర్ గురించి మాట్లాడారు.

26. PW27, 1991-92 నుండి 1992-19993 సమయంలో ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ లో A1 కింద బైండర్ గా పనిచేశారు. కొనుగోలు విభాగంలో A3 కి సహాయపడటానికి PW24 ఉపయోగపడినారు అని ఆయన పేర్కొన్నారు. మెస్సర్స్ హరికిషన్ కంపెనీ మరియు మెస్సర్స్ మాక్ ట్రేడర్స్, మెస్సర్స్ ఓఫైమ్ క్రియేటివ్ ఫోర్స్, మెస్సర్స్ మైకో బిజినెస్ కార్పొరేషన్ మరియు మెస్సర్స్ మెట్రో వ్యాపారులకు సంబంధించిన, A3, A5, A6 మరియు A7 ద్వారా థర్డ్ పార్టీ చెక్కులు తీసుకోబడ్డాయి. అటువంటి సంస్థల పేరిట చెక్కులు తీసుకున్నప్పటికీ, సంబంధిత రిజిస్టర్ Ex.P157 లో సంతకాలు జోడించబడలేదు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్లో, చెక్కుల జారీ గురించి A1కి తెలుసునని, A 3, A5 నుండి A7 ద్వారా సేకరించిన చెక్కుల పరిధిలోకి వచ్చే మొత్తాలను అందుకోలేదని, మూడో పక్షం ఫిర్యాదు చేయలేదని ఆయన పేర్కొన్నారు. A3, A5 నుండి A7 ద్వారా సేకరించిన ఈ చెక్కులను A1 సూచన మేరకు A2 తయారు చేశారు.

27. PW28 ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ లో కంపోసిటర్ గా పనిచేస్తున్నట్లు పేర్కొన్నాడు. అతని ప్రకారం, వారు కళాశాలల నుండి జాబ్ వర్క్ పొందినప్పుడు మరియు చెప్పిన పనిని అమలు చేయడానికి అవకాశం లేనప్పుడు, బయట ప్రింటింగ్ చేయడానికి ఎటువంటి అభ్యంతరం లేదని కళాశాలలకు ధృవీకరణ పత్రాలు ఇవ్వబడేవి. సంబంధిత కళాశాల అధికారులు ప్రైవేట్ ప్రింటర్ల నుండి 3 కొటేషన్లు పొందేవారు మరియు PW 8 తక్కువ కొటేషన్లను అంగీకరించేవారు. బయటి సంస్థల ద్వారా ప్రింటింగ్ పనులు పూర్తి చేసి చెక్కులు సిద్ధం చేసి అందజేసేవారు. ఇంకా, A4 ఓవర్ టైం అలవెన్సులను పంపిణీ చేసేవారు.

28. PW29 ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం ప్రెస్ లో జూనియర్ అసిస్టెంట్ గా పనిచేస్తున్నారు. అతను నిందితులకు వ్యతిరేకంగా ఎమీ చెప్పలేదు మరియు ప్రతికూలకముగా ప్రకటించబడ్డాడు.

29. 1991 నుండి 1993 వరకు తనకు ఎటువంటి ఓవర్ టైం అలవెన్సులు అందలేదని PW30 పేర్కొన్నారు. ముద్రణాలయం ముద్రణ పనిని చేపట్టే విధానం గురించి ఆయన మాట్లాడారు. A1 నుండి A3 ద్వారా తనకు ఎప్పుడూ ఓవర్ టైం అలవెన్సులు అందలేదని ఆయన పేర్కొన్నారు.

30. PW31 ప్రభుత్వ సెంట్రల్ ప్రెస్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ గా పనిచేస్తున్నప్పుడు, ఉస్మానియా హాస్పిటల్ క్యాంపస్ కు వెళ్లి ప్రింటింగ్ మెషినరీని తనిఖీ చేశారు. ఆయన ప్రకారం, మూడు వస్తువులను ప్రతిపాదనలు లేకుండా కొనుగోలు చేశారు మరియు నాలుగు వస్తువులను అనుమతి లేకుండా కొనుగోలు చేశారు. అయితే, క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ సమయంలో, చేసిన కొనుగోళ్ల వివరాల గురించి తనకు తెలియదని ఆయన పేర్కొన్నారు.

31. PW32 సహాయక వాణిజ్య పన్నుల అధికారి. అతను మెట్రో వ్యాపారులు మరియు మెట్రో ప్రింటర్లు మరియు బైండర్లకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని అందించారు.

32. PW33 ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం యొక్క జాయింట్ రిజిస్ట్రార్. PWs2 మరియు 3 తో పాటు, A1 నుండి A4 వరకు విచారణ నిర్వహించినట్లు ఆయన పేర్కొన్నారు. A1 మరియు ఇతర అధికారులు మౌఖిక లేదా డాక్యుమెంటరీ సాక్ష్యము సమర్పించలేదు. A1 విచారణలో పాల్గొనలేదు మరియు A3 మరియు A4 విచారణలో పాల్గొన్నారు కానీ డిఫెన్స్ లో ఎటువంటి సాక్ష్యము సమర్పించలేదు. A1 మరియు A4 డిపార్ట్మెంటల్ నేరారోపణలో దోషిగా తేలారు మరియు A3 నిర్దోషిగా ప్రకటించబడ్డారు.

33. PW34 ఖాతాల విభాగంలో A2 కి సహాయం చేశారు. విచారణ సమయంలో, ఓవర్ టైం చెల్లింపులకు సంబంధించిన స్టేట్ మెంట్ల తయారీలో మరియు స్టేషనరీ మరియు యంత్రాల కొనుగోలులో PWs1 నుండి 3 కు PW34 సహాయపడినారు.

34. PW35 ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం కంప్యూటర్ సెంటర్ కు డైరెక్టర్ గా ఉన్నారు. ఆయన ప్రకారం, PW3 ని విచారణ అధికారిగా నియమించారు, విచారణ సమయంలో ఆయన PW3 కి సహాయం చేశారు. ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ కంప్యూటర్ సిస్టమ్ కోసం చెల్లించిన ధర సుమారు రూ. 3 లక్షలు కాగా, జర్నలిజం విభాగం ఇదే విధమైన కాన్ఫిగరేషన్ లో రూ.1,80,000-కు మాత్రమే కొనుగోలు చేశారు. ఆ కంప్యూటర్ను వినియోగించకుండా నిరుపయోగంగా ఉంచారు. పేర్కొన్న కంప్యూటర్ను కొనుగోలు చేసినది A 1.

35. PW36, A1 నుండి A11 వరకు విచారణకు Ex.P252 నుండి P261 కు అనుమతి ఆదేశాలు మంజూరు చేశా .

36. PW37, A1 యొక్క వారసుడు. డిపార్ట్మెంట్ లో ఉన్న పత్రాలను విచారణ నిమిత్తం PW2 కి అప్పగించినట్లు ఆయన పేర్కొన్నారు. ఇంకా, ఓవర్ టైం అలవెన్సుల చెల్లింపు మరియు కొనుగోలుకు సంబంధించి విభాగంలో అందుబాటులో ఉన్న స్టేట్ మెంట్లను సిద్ధం చేయడంలో PW1 కి ఆయన సహాయం చేశారు.

37. PW38, దర్యాప్తు సమయంలో అతను సేకరించిన పత్రాల గురించి వివరాలను ఇచ్చిన దర్యాప్తు అధికారి. చెల్లింపులలో అనేక అవకతవకలు కనిపించాయని, చెల్లించిన మొత్తాలకు సంబంధించిన రికార్డులను నిర్వహించడం లేదని ఆయన పేర్కొన్నారు. స్వీయ-చెక్కులు, మెటీరియల్ కొనుగోలు కోసం A1 జారీ చేసిన థర్డ్ పార్టీ చెక్కులు, 1990-91 నుండి 1992-93 సమయంలో చేసిన ఓవర్ టైం చెల్లింపులకు సంబంధించిన స్టేట్ మెంట్లను సిద్ధం చేయడానికి PW1, PW34, PW37 సహాయం తీసుకున్నారు. PW38 నిందితుడిపై రూపొందించిన ఏడు అభియోగాలు గురించి బహిర్గతం చేశారు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ సమయంలో, PW36 దర్యాప్తు అధికారి A1, మొత్తాన్ని ఉపసంహరించుకోవాలని ఆదేశించాడని మరియు వాస్తవానికి మొత్తాన్ని ఉపసంహరించుకున్న వ్యక్తి దానికి బాధ్యత వహించాలని పేర్కొన్నాడు. ఓవర్ టైం అలవెన్సుల చెల్లింపు కోసం తీసుకున్న మొత్తాన్ని A1కి అప్పగించినట్లు చూపించడానికి రికార్డులో ఎటువంటి సాక్ష్యము లేదని, ఆయన అంగీకరించారు. అయితే A1 సంస్థ అధిపతిగా బాధ్యత వహిస్తాడు. దుర్వినియోగానికి సంబంధించిన సాక్ష్యము కార్యాలయంలో అందుబాటులో ఉన్న మరియు దర్యాప్తు సమయంలో ధృవీకరించబడిన రికార్డుల ఆధారంగా ఉంటుంది. దుర్వినియోగానికి సంబంధించి తీసుకున్న నిర్ధారణలు అందుబాటులో ఉన్న రికార్డుపై మాత్రమే ఆధారపడి ఉన్నాయి. కేసులోని అన్ని చెక్కులను A1 జారీ చేశాడని, ప్రింటింగ్ పని మరియు స్టేషనరీ సరఫరాదారులను చేపట్టిన వ్యక్తుల నుండి తమ పనికి తమ మొత్తాలను అందుకోలేదని తనకు ఎటువంటి ఫిర్యాదు అందలేదని దర్యాప్తు అధికారి అంగీకరించారు. A2 నుండి

A11 వరకు ప్రింటింగ్ యంత్రాల కొనుగోలుతో సంబంధం లేదని ఆయన అంగీకరించారు.

38. మొత్తం సాక్ష్యము మరియు పత్రాలను పరిశీలించిన తరువాత, 1990-91 నుండి 1992-93 సంవత్సరంలో ఓవర్ టైం అలవెన్సుల చెల్లింపు కోసం తీసుకున్న మొత్తాల వివరాలను చూపించే Ex P1 తో సహా వాంగ్మూలాలు నిందితులను విచారించడానికి ఆధారం. ఈ ప్రకటనలు (i) Exs . P 2 నుండి P8 వరకు, ఓవర్ టైం బిల్లులు, (ii) Exs P9 నుండి P11 కౌంటర్ ఫాయిల్స్ యొక్క చెక్కులు, (iii) Exs P12 నుండి P15 నగదు పుస్తకాల ఆధారంగా తయారు చేయబడ్డాయి. ఆ తరువాత, A1 కు వ్యతిరేకంగా PW2 సమర్పించిన విచారణ నివేదిక Ex. P15 కూడా Ex. P1 ఆధారంగా ఉంది. Ex.P15 (PW2 సంతకం గాని తేదీ గాని లేదు) అనేది A1 కు వ్యతిరేకంగా PW2 సమర్పించిన విచారణ నివేదిక. Ex. P16 అనేది A3 కి వ్యతిరేకంగా 13.09.1994 నాటి నివేదిక. Ex. P 17 అనేది 30.09.1994 నాటి A4 కు వ్యతిరేకంగా విచారణ నివేదిక.

39. తేదీ 03.12.1993 నాటి Ex. P262 లేఖ కింద ఎసిబి కి ఫిర్యాదు చేయబడింది మరియు Ex. P262 ఆధారంగా 01.01.1994 పై ఎఫ్ఐఆర్ నమోదు చేయబడింది. అయితే, నేరాన్ని నమోదు చేసిన తరువాత, PW2 స్వాధీనం చేసుకున్న పత్రాల ఆధారంగా శాఖాపరమైన విచారణను నిర్వహించింది మరియు ఓవర్ టైం అలవెన్సుల చెల్లింపుల కోసం Ex. P1 తో సహా స్టేట్ మెంట్లను సిద్ధం చేశారు. Ex. P38 అనేది 1991-92 నుండి 1992-93 సంవత్సరాలలో ఉద్యోగుల పేర్లలో జారీ చేయబడిన స్వీయ-చెక్కుల వివరాల వివరణ. Ex. P 34 అనేది పేర్కొన్న ఆర్డర్ల కోసం థర్డ్ పార్టీ చెక్కుల వివరాలు. Ex. P35 నుండి P148 వరకు 1990-1991 సమయంలో ప్రింటింగ్ మెటీరియల్ కొనుగోళ్లకు సంబంధించినవి. Ex.P166 నుండి P229 వరకు ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ ప్రెస్ వెలుపల చేసిన పనికి సంబంధించిన పైళ్లు. Ex. P232 నుండి P245 పైళ్లు యంత్రాల కొనుగోలుకు సంబంధించినవి.

40. విచారణ నివేదిక ప్రకారం, A1 విచారణలో పూర్తిగా పాల్గొనలేదు. అయితే, A3 మరియు A4 ఆరోపణ మొమోలకు బదులిచ్చారు. ఇప్పటికే గుర్తించినట్లుగా,

ఓవర్ టైం అలవెన్సులు, చెక్కుల పంపిణీ మరియు కొనుగోలు కోసం చేసిన చెల్లింపుల సారాంశం ఆధారంగా విచారణ అధికారి PW3 దుర్వినియోగం గురించి నిర్ధారించారు. దర్యాప్తు అధికారి అయిన PW38, తాను PW2, PW1 మరియు ఇతరుల సహాయం కోరానని మరియు చేసిన చెల్లింపులు మరియు ఉపసంహరించుకున్న మొత్తాల సారాంశాన్ని రూపొందించే ప్రకటనలపై కూడా ఆధారపడ్డానని పేర్కొన్నాడు.

41. ఎలాంటి దుర్వినియోగానికి సంబంధించి తమపై వచ్చిన అన్ని ఆరోపణలు అప్పీలుదారులు పూర్తిగా ఖండించారు. ఒక వ్యక్తి లేదా సంస్థకు అనుకూలంగా మొత్తాలు డ్రా చేయబడ్డాయని లేదా చెక్కులు జారీ చేయబడ్డాయని మరియు అటువంటి మొత్తాలు చెల్లించబడలేదని చూపించడానికి దర్యాప్తు సంస్థ ఒక్క సాక్షిని కూడా విచారించలేదు.

42. భారతీయ సాక్ష్యాధారాల చట్టము లోని సెక్షన్ 106 ప్రకారం, ఉపసంహరించుకున్న మొత్తాల గురించి వివరించే భారం నిందితులపై ఉందని, ఎందుకంటే అటువంటి ఉపసంహరణలు మరియు ఉపయోగం ప్రత్యేకంగా నిందితులకు తెలిసి ఉంది అని నిర్ధారించిన వాంగ్మూలాలకు సంబంధించి ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షుల సంస్కరణను ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి విశ్వసించారు.

43. ప్రస్తుత సందర్భంలో, ఈ క్రింది అంశాల గురించి చర్చించడం అవసరం; i) డిపార్ట్మెంట్ లో అందుబాటులో ఉన్న పత్రాల ఆధారంగా తయారు చేయబడిన వాంగ్మూలాలు, వ్యక్తులు మరియు సంస్థల పేర్లతో మొత్తాలను డ్రా చేయడం లేదా పంపిణీ చేయడం అనే ఆరోపణకు మద్దతునిచ్చే స్వతంత్ర సాక్షులను విచారించకుండా, ఖాతాల దుర్వినియోగం మరియు తప్పుడు సమాచారం కోసం ఆధారం ఏర్పడుతుందా లేదా అటువంటి వ్యక్తులు మొత్తాలను పొందలేరు; ii) సాక్షులు పరిశీలించిన అపారమైన పత్రాల ఆధారంగా తయారు చేయబడిన అటువంటి వాంగ్మూలాల క్రింది న్యాయస్థానం ముందు ప్రతి పత్రాన్ని రుజువు చేయనప్పుడు నేరాన్ని నిర్ధారించడానికి ఆధారాన్ని ఏర్పరుస్తాయా; iii), నిందితులు, వారిపై మోపబడిన భారం రుజువు చేయడంలో విఫలమయ్యారనే కారణంతో నిందితులను దోషిగా నిర్ధారించడానికి P W1 నుండి 7 వరకు

తయారు చేసిన వాంగ్మూలాల ఆధారంగా భారతీయ సాక్ష్యాధారాల చట్టము సెక్షన్ 106ను అమలు చేయడంలో ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి నిర్ణయం సరైనదేనా?

44. వివాదంలో లేని మరియు అంగీకరించిన విషయం ఏమిటంటే i) దుర్వినియోగ ఆరోపణలలో A1, A3 మరియు A4 దోషులుగా PW2 కనుగొనడానికి పూర్తి ఆధారం Exs. P1 మరియు P35 కింద తయారు చేసిన వాంగ్మూలాలు; (ii) న్యాయస్థానం మరియు దర్యాప్తు అధికారి/PW8, PW2 యొక్క Ex. P1 నుండి P19 విచారణ నివేదికలపై ఎక్కువగా ఆధారపడ్డారు. iii) A1 ద్వారా తమకు నిధులను అప్పగించినట్లు చూపించడానికి ప్రాసిక్యూషన్ సమర్పించిన అన్ని పత్రాలను అమలు చేయడాన్ని నిందితులు ఖండించారు.

45. నియమించబడిన ఏ విచారణ అధికారి అయినా నిర్వహించే డిపార్ట్మెంటల్ విచారణ అనేది సంభావ్యత యొక్క ప్రాముఖ్యత ఆధారంగా విచారణను నిర్వహిస్తారు మరియు అతని ముందు ఉంచిన మరియు/లేదా సేకరించిన సాక్ష్యము ఆధారంగా నిర్ధారణలు లేదా తీర్మానాలు తీసుకోబడతాయి. అయితే క్రిమినల్ కేసులలో, డిపార్ట్మెంటల్ విచారణలో అనుసరించే విధానానికి విరుద్ధంగా, రుజువు సూత్రం సహేతుకమైన సందేహానికి అతీతమైనది. PW 2, విచారణ అధికారి, A1 విచారణలో పూర్తిగా పాల్గొనలేదని, కానీ వివరణ దాఖలు చేసినట్లు అంగీకరించారు. A3 మరియు A4 పాల్గొన్నా అయితే, విచారణ సమయంలో విచారించిన ఏ సాక్షులను వారు క్రాస్-ఎగ్జామిన్ చేయలేదు. PW2 ప్రకారం, విచారణ అధికారిని తప్పుదోవ పట్టించడానికి A4 రెండు రిజిస్టర్లను ఒకేసారి తయారు చేసినట్లు తెలుస్తోంది. అయితే, ఆ రిజిస్టర్లను దర్యాప్తు అధికారి స్వాధీనం చేసుకోలేదు.

46. సౌలభ్యం కోసం, భారతీయ సాక్ష్యాధారాల చట్టములోని సెక్షన్ 65 ఇక్కడ పొందుపరచబడింది:

“65. పత్రానికి సంబంధించిన ద్వితీయ సాక్ష్యము ఇవ్వగల కేసులు.

(ఎ)....

(బి)....

(సి)----

(డి)----

(ఇ)----

(ఎఫ్)---

(జి) అసలువి (originals), అనేక ఖాతాలు లేదా ఇతర డాక్యుమెంట్లను కలిగి ఉంటే, అవి న్యాయస్థానంలో సౌకర్యవంతంగా పరిశీలించబడవు మరియు మొత్తం సేకరణ యొక్క సాధారణ ఫలితం నిరూపించబడాలి.

ఒక వేళ (జి) అయితే, డాక్యుమెంట్లను పరిశీలించిన మరియు అటువంటి పత్రాలను పరిశీలించడంలో నైపుణ్యం ఉన్న వ్యక్తి ద్వారా సాధారణ ఫలితాలకు సంబంధించి సాక్ష్యం ఇవ్వవచ్చు.”

47. భారతీయ సాక్ష్యాధారాల చట్టము లోని సెక్షన్ 65 ప్రకారం, అసలైనవి సాక్ష్యములో సౌకర్యవంతంగా పరిశీలించలేని అనేక ఖాతాలు లేదా ఇతర పత్రాలను కలిగి ఉన్నప్పుడు మరియు నిరూపించవలసిన వాస్తవం మొత్తం సేకరణ యొక్క సాధారణ ఫలితం అయినప్పుడు, పత్రాల యొక్క సాధారణ ఫలితానికి సంబంధించి సాక్ష్యాలను వాటిని పరిశీలించిన మరియు అటువంటి పత్రాల పరీక్షలో నైపుణ్యం కలిగిన ఏ వ్యక్తి అయినా ఇవ్వవచ్చు.

48. PW2 విచారణ అధికారి లేదా విచారణ సమయంలో PW2కి సహాయం చేసిన PW1, PW3 మరియు వారందరూ దర్యాప్తు అధికారి/PW38 కు సహాయం చేసిన వారు, Exs.P1 మరియు P35 తయారీ సమయంలో పరిశీలించిన పత్రాల పరీక్షలో నిపుణులు లేదా నైపుణ్యం గురించి మాట్లాడలేదు. పత్రాలతో నిండిన రెండు అల్మారాలు ఉన్నాయని అంగీకరించబడింది, వీటిని పరిశీలించారు మరియు సారాంశం Exs.P1 మరియు P35 కింద తయారు చేయబడినాయి. PWs.1 నుండి 3 వరకు అటువంటి ప్రకటనల తయారీలో తమకు ఎటువంటి నైపుణ్యం ఉందని పేర్కొనలేదు. PW1 అకౌంట్స్ డివిజన్ డిప్యూటీ రిజిస్ట్రార్ గా పనిచేశారు, PW2 ట్రెజరీస్ అండ్ అకౌంట్స్ డైరెక్టర్ గా

పదవీ విరమణ చేశారు, PW3 భౌతికశాస్త్రంలో పదవీ విరమణ చేసిన ప్రొఫెసర్. వాదన కొరకు PWs 1, 2 మరియు 3 స్టేట్ మెంట్లను సరిగ్గా సిద్ధం చేశారని ఊహిస్తే, ఇది అనేక వందల పత్రాలు మరియు పైళ్లను పరిశీలించిన సాధారణ ఫలితం, అటువంటి పత్రాలను ఇక్కడ అప్పీలుదారులు తయారు చేసినట్లు ఎటువంటి ఆధారాలు లేవు. క్రాస్ ఎగ్జామినేషన్ మరియు సెక్షన్ 313 సిఆర్.పి.సి విచారణ సమయంలో, నిందితుడు పత్రాలను మరియు దాని ఖచ్చితత్వాన్ని ఖండించాడు. దీని ఆధారంగా, దుర్వినియోగాన్ని ప్రతిబింబించే Exs. P1 మరియు P35 తయారు చేయబడ్డాయి.

49. పత్రాలు వాస్తవానికి A4 చేత తయారు చేయబడి, నిర్వహించబడుతున్నాయని సహేతుకమైన సందేహం లేకుండా నిరూపించడం ప్రాసిక్యూషన్ బాధ్యత.

50. A4, A5, A7, A9 నుండి A11 వరకు అవకతవకలను చూపించే Exs.P1 మరియు P35 స్టేట్ మెంట్ల తయారీకి ఆధారమైన ఖాతాలు లేదా పైళ్లను ఏ విధంగానైనా సిద్ధం చేయడం లేదా నిర్వహించడం లేదు. అటువంటి పరిస్థితిలో, పైన పేర్కొన్న ప్రకటనలు, ఇక్కడ A1 తో కలిసి అప్పీలుదారులు దుర్వినియోగం చేశారని అంచనా వేయడానికి ఆధారం కాదు. A1 జారీ చేసిన చెక్కుల ఆధారంగా చాలా మొత్తాలను ఉపసంహరించు కున్నారని అంగీకరిస్తున్నారు.

51. సాక్ష్యాధారాల చట్టము సెక్షన్ 106 ప్రకారం, తన కేసును నిరూపించుకోడానికి ప్రాసిక్యూషన్ పై ఎల్లప్పుడూ ప్రారంభ భారం ఉంటుంది, ఆపై భారం నిందితుడిపై పడుతుంది. ఇప్పటికే చర్చించినట్లుగా, దుర్వినియోగాన్ని చూపించే Exs.P1 మరియు P35 స్టేట్ మెంట్లను సిద్ధం చేయడానికి ఆధారమైన పైళ్లు మరియు రిజిస్టర్లు అంగీకరించబడ్డాయని లేదా వాటిని ఇక్కడ అప్పీలుదారులు నిర్వహిస్తున్నారని నిరూపించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ పూర్తిగా విఫలమైంది.

52. బల్వీర్ సింగ్ వర్సెస్ ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రం కేసులో గౌరవనీయ సర్వోన్నత న్యాయస్థానం, విశ్వసించదగిన సాక్ష్యము ప్రాసిక్యూషన్ సమర్పించినప్పుడు మరియు సహేతుకమైన సందేహానికి అతీతమైన నిందితుడి నేరానికి సంబంధించి

ఓప్పించినప్పుడు, అప్పుడు నిందితుడికి తెలిసిన వాస్తవాలకు సంబంధించి సాక్ష్యము సమర్పించే భారం నిందితుడిపై మారుతుంది. PWs 1 నుండి 3 వరకు, PW38 దర్యాప్తు అధికారి స్వాధీనం చేసుకుని పరిశీలించిన అన్ని పత్రాలు కార్యాలయంలో అందుబాటులో ఉన్నాయి. చెప్పిన పత్రాల ఆధారంగా వాంగ్మూలాలను తయారు చేసినప్పుడు, నిందితులు పత్రాలను తిరస్కరించినప్పుడు నిందితులకు ఎదైనా వాస్తవాల పరిజ్ఞానం గురించి ప్రత్యేకంగా తెలిసి ఉండదు. ఎటువంటి స్టేట్ మెంట్లు Exs. P1 మరియు P35 తయారు చేయబడటం ఆధారంగా, దుర్వినియోగం చేయబడిన మొత్తాలకు సంబంధించి స్టేట్ మెంట్లను మరియు విచారణ అధికారి/PW2 తీసుకున్న తీర్మానాలను వివరించడానికి విచారణ న్యాయస్థానం నిందితుడిపై భారం మోపదు. డిపార్ట్మెంట్ విచారణ సమయంలో తీసుకున్న అభిప్రాయం మరియు అనుమతులను వివరించడానికి నిందితుడిపై భారాన్ని బదిలీ చేయడంలో ప్రత్యేక న్యాయమూర్తి యొక్క విధానం తప్పు మరియు ఇది భారతీయ సాక్ష్యాధారాల చట్టము సెక్షన్ 106 పరిధిలోకి రాదు, ఇది నిందితుడిపై ప్రతికూల నిర్ధారణకు వచ్చి, నిందితుడిని దోషిగా నిర్ధారిస్తుంది. పైన పేర్కొన్న చర్చను దృష్టిలో ఉంచుకుని, PWs.1 నుండి 3 మరియు PW38 తీసుకున్న అనుమతులు కాకుండా, నిందితుడికి వ్యతిరేకంగా ఎటువంటి రుజువు మరియు ప్రత్యక్ష సాక్ష్యము లేనందున, కార్యాలయంలో లభించిన రికార్డు ఆధారంగా, ఆరోపించిన నేరాలకు ఎటువంటి శిక్ష విధించబడదు.

53. ఈ చట్టము సెక్షన్ 13 (సి) ఐపీసీలోని సెక్షన్ 409తో సమానంగా ఉంటుంది. పి సి చట్టం యొక్క సెక్షన్ 13(సి) మరియు ఐపిసి యొక్క సెక్షన్ 409 రెండింటి కింద, దుర్వినియోగ నేరాన్ని స్థాపించడానికి అప్పగించడాన్ని నిరూపించడం అనేది తప్పనిసరి. ఇక్కడ అప్పీలుదారులకు అప్పగించిన వాస్తవాలు బ్యాంకుల నుండి ఉపసంహరణలు మరియు చెక్కుల ద్వారా A1 చేసిన చెల్లింపుల ఆధారంగా అంచనాలు. స్వీయ చెక్కులు డ్రా చేయబడ్డాయి మరియు A1 చేత సంతకం చేయబడ్డాయి. ఏ సమయంలోనైనా, ఈ అప్పీలుదారులలో ఎవరూ స్వీయ-చెక్కులు లేదా ఇతరుల చెక్కులను బ్యాంకులో నగదుగా మార్చుకున్నారని చూపించడానికి ఒక్క బ్యాంకు సాక్షిని కూడా విచారించలేదు. A1 సంతకం చేసిన

చెక్కులను ఉపసంహరించుకున్నారని నిరూపించడానికి ప్రాసిక్యూషన్ బ్యాంకు నుండి సాక్షులను హాజరుపరచి ఉండాలి. అటువంటి రుజువు లేనందున, A1కి అప్పగించిన నిధులను దుష్ప్రణ చేయడంలో అప్పీలుదారులు A1ని ప్రోత్సహించడం అనే విషయము తలెత్తదు.

54. ఆర్.సాయి భారతి వర్సెస్ జె. జయలలిత కేసులో గౌరవనీయ సర్వోన్నత న్యాయస్థానం, నేరపూరిత దుర్వినియోగ నేరాన్ని స్థాపించడానికి అప్పగించడాన్ని నిరూపించాలని పేర్కొంది.

55. ఈ కేసు సందర్భోచిత సాక్ష్యాలపై ఉంది. చట్టపరమైన మరియు అంగీకరించదగిన సాక్ష్యము ద్వారా కేసు పరిస్థితులను నిరూపించే భారం ప్రాసిక్యూషన్ పై ఉంటుంది. అటువంటి పరిస్థితులన్నీ సమిష్టిగా నిందితుడి నేరాన్ని సూచించే పూర్తి గొలుసును ఏర్పరచాలి. ప్రాసిక్యూషన్ ఆధారపడిన పరిస్థితులు నిందితుడి అమాయకత్వానికి అనుకూలంగా ఉండకూడదు, ఇది నిందితుడి అపరాధం యొక్క ఏకైక ముగింపుకు దారితీస్తుంది. ఉత్తరప్రదేశ్ రాష్ట్రం వర్సెస్ సుఖ్బాసి, హరిచరణ్ వర్సెస్ రాజస్థాన్ రాష్ట్రం విషయంలో గౌరవనీయ సర్వోన్నత న్యాయస్థానం ఇలా పేర్కొంది. ప్రాసిక్యూషన్ ఈయబడిన సాక్ష్యము గొలుసులో తప్పిపోయిన లింకులు ఉన్న చోట, సందేహం యొక్క ప్రయోజనం నిందితుడికి వెళ్లాలి.

56. ఆంధోనీ డిసాజా వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ కర్ణాటకలో, నేరారోపణను కొనసాగించడానికి, ప్రాసిక్యూషన్ సమర్పించిన సాక్ష్యము నిందితుడి నేరానికి అనుగుణంగా ఉండటమే కాకుండా, నిందితుడి అమాయకత్వానికి కూడా విరుద్ధంగా ఉండాలని గౌరవనీయ సర్వోన్నత న్యాయస్థానం అభిప్రాయపడింది.

57. పైన పేర్కొన్న చర్చను దృష్టిలో ఉంచుకుని, నిందితుల నేరాన్ని నిరూపించడానికి సాక్ష్యము అందించడంలో ప్రాసిక్యూషన్ విఫలమైంది, తదనుగుణంగా, ఇక్కడ అప్పీలుదారులకు సందేహం యొక్క ప్రయోజనం యివ్వబడింది.

58. ఫలితంగా, A4, A5, A7, A9, A10 మరియు A11 లకు వ్యతిరేకంగా సి.సి.నెం.17/2000 లోని తేది 15.06.2007 నాటి తీర్పు పక్కన పెట్టబడింది. అప్పీలుదారులు జామీనుపై ఉన్నందున, వారి జామీను బాండ్లు విడుదల చేయబడ్డాయి.

59. క్రిమినల్ అప్పీల్ నెంబర్లు 789, 850, 729, 737 మరియు 828 ఆఫ్ 2007 అనుమతించబడ్డాయి. క్రిమినల్ అప్పీల్ నెం.793/2007, A8 కు వ్యతిరేకంగా రద్దు చేయబడినట్లుగా కొట్టివేయబడింది.

★★★